

INVENTARISATIE VAN DE HUIDIGE EN TOEKOMSTIGE GEMEENTELIJKE INVULLING VAN STEDELIJK GROEN

Interviews in het kader van artikel 8 van de Natuurherstelverordening

Maarten Sluiter, Willemijn Hoge, Frank van Rijn en Martijn Spoon
25 augustus 2026

PBL

Colofon

Inventarisatie van de huidige en toekomstige gemeentelijke invulling van stedelijk groen

© PBL Planbureau voor de Leefomgeving

Den Haag, 2026

PBL-publicatienummer: 6175

Contact

frank.vanrijn@pbl.nl

Auteurs

Maarten Sluiter, Willemijn Hoge, Frank van Rijn, Martijn Spoon

Met dank aan

David Hamers, Lenny van Bussel, Ton Dassen en Marjolein van Asselt (allen PBL).

Het PBL is dank verschuldigd aan de geïnterviewden.

Redactie figuren

Beeldredactie PBL

Eindredactie en productie

Uitgeverij PBL

Toegankelijkheid

Het PBL hecht veel waarde aan de toegankelijkheid van zijn producten. Mocht u problemen ervaren bij het lezen ervan, dan kunt u contact opnemen via info@pbl.nl. Vermeld daarbij s.v.p. de naam van de publicatie en het probleem waar u tegenaan loopt.

Delen uit deze publicatie mogen worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding Sluiter, M. et al. (2026), Inventarisatie van de huidige en toekomstige gemeentelijke invulling van stedelijk groen, Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving.

Het PBL doet onderzoek naar de leefomgeving en het leefomgevingsbeleid in Nederland en daarbuiten. Denk aan milieu, natuur en ruimtelijke inrichting. Met onze verkenningen, analyses en evaluaties leveren we strategische kennis voor beleid, politiek, maatschappelijke organisaties en het bredere publiek. We geven daarbij niet alleen feiten en inzichten over het hier en nu, maar kijken ook vooruit naar de nabije en verdere toekomst. We doen ons onderzoek gevraagd en ongevraagd, onafhankelijk en wetenschappelijk onderbouwd.

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1 Inleiding	7
1.1 Verzoek en vraagstelling	7
1.2 De Natuurherstelverordening	8
1.3 Veranderend speelveld	9
1.4 Samenhang met andere artikelen	10
1.5 Leeswijzer	10
2 Methodologisch kader	11
2.1 Gemeentelijke selectie	11
2.2 Interviews	13
2.3 Analyse	13
3 Bevindingen	14
3.1 Gemeenten hechten meer belang aan kwaliteit dan aan kwantiteit van groen	14
3.2 Vergroenen botst met andere ruimteclaims en beleidsambities	16
3.3 Tekort aan mensen en middelen plus bestuurlijke complexiteit bemoeilijken uitvoering van groenambities	18
3.4 Bewoner en privégroen hebben grote invloed op halen doelen NHV-artikel 8	20
3.5 Klimaatadaptatie vraagt om waterbeheer en intensieve samenwerking met het waterschap	23
3.6 Toekomst van groen en boomkroonbedekking is ongewis en afhankelijk van allerlei factoren	25
3.7 Boodschap van gemeenten aan het Rijk	27
4 Conclusies	28
Referenties	30
Bijlage	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Verzoek VRO	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

Samenvatting

Met de inwerkingtreding van de EU-Natuurherstelverordening (NHV) staan Nederlandse gemeenten voor de opgave om de huidige oppervlaktes stedelijk groen en boomkroonbedekking in stand te houden tot en met 31 december 2030. Vanaf 1 januari 2031 moeten de gemeenten een toemende trend realiseren.

Het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) heeft het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) gevraagd om wetenschappelijke ondersteuning bij de implementatie van artikel 8 van de NHV. Dit artikel stelt kwantitatieve eisen aan stedelijk groen en boomkroonbedekking in stedelijke gebieden, in het licht van de bredere doelstelling van de NHV met betrekking tot het herstellen van biodiversiteit en het versterken van klimaatadaptatie.

In deze rapportage¹ onderzoeken we hoe gemeenten omgaan met de opgave om te voldoen aan de eisen van artikel 8. Hierbij kijken we naar hun huidige beleid, hun ambities en de knelpunten die zij ervaren. Het onderzoek is gebaseerd op interviews in negen gemeenten. Op basis van deze interviews kunnen we een eerste beeld geven van onderliggende mechanismen die invloed hebben op de implementatie van stedelijk groen. Daarnaast geven de interviews inzicht in hoe haalbaar de eisen van artikel 8 voor Nederland zijn. Gezien het beperkte aantal interviews doen we geen representatieve uitspraken, maar proberen we de uitdagingen in het realiseren van de eisen van de NHV te benoemen.

Kwaliteit boven kwantiteit: gemeenten hebben een andere focus dan artikel 8

Gemeenten hechten meer waarde aan de ecologische en maatschappelijke kwaliteit van groen dan aan puur kwantitatieve doelen. Hun beleid is gericht op biodiversiteit, klimaatadaptatie en een gezonde leefomgeving, bijvoorbeeld door ecologisch maaibeheer, diversifiëring van boomsoorten en het creëren van robuuste groenblauwe netwerken. Deze focus sluit aan bij de kern van de NHV: het herstellen van veerkrachtige ecosystemen.

Door de kwantitatieve eisen van artikel 8 ontstaat er een spanningsveld. Gemeenten vrezen dat een eenzijdige focus op percentages groen en boomkroonbedekking verkeerde prikkels creëert. Zo kunnen gemeenten die de norm halen, stoppen met verdere investeringen, of kunnen er spanningen ontstaan tussen dichtbebouwde gemeenten enerzijds en landelijke gemeenten anderzijds over compensatieverplichtingen.

Ruimtelijke en financiële knelpunten remmen uitvoering

De realisatie van kwantitatieve groenambities botst met andere ruimtelijke claims. Gemeenten geven aan dat groen vaak de sluitpost is in ruimtelijke ontwikkelingen, waar woningbouw en mobiliteit voorrang krijgen. Een voorbeeld hiervan is de parkeernorm, die in de praktijk vaak als harde eis wordt gehanteerd, terwijl groennormen als flexibeler worden gezien. Hierdoor gaat de aanleg van parkeerplekken in de stad vaak ten koste van groene ruimte. Ook de druk op de ondergrond is een veelgenoemd aandachtspunt, met name in binnensteden, doordat kabels en leidingen te weinig ruimte overlaten voor wortels van bomen.

¹ In dit project zijn al drie rapportages verschenen, te weten 'Stedelijke Ecosystemen en Nulmeting Groen' (Van Rijn et al. 2026), 'Monitoring groen en boomkronen' (Van Rijn et al. 2026a) en 'Definitieve Nulmeting Groen' (Van Rijn et al. 2026b).

Daarnaast kampen gemeenten met financiële en capaciteitsproblemen. Kleine gemeenten missen vaak ecologische expertise, terwijl grote gemeenten kampen met werkdruk door de integrale betrokkenheid van groen in veel projecten. Het naderende ‘ravijnjaar’, met krimpende rijksbudgetten, dreigt de ecologische ambities verder onder druk te zetten.

Gemeenten geven aan dat de private ruimte (denk aan tuinen) een extra uitdaging is. Ongeveer twee derde van het stedelijk groen bevindt zich daar (Van Rijn et al., 2026b). Handhaving op particulier terrein is praktisch onmogelijk, waardoor gemeenten afhankelijk zijn van vrijwillige participatie van bewoners. Omdat deze opgave rondom bewonersparticipatie en de vergroening van privéterrein voor veel gemeenten nieuw en complex is, bestaat er grote behoefte aan onderlinge kennisdeling. Gemeenten benadrukken dat het zonde is als iedereen afzonderlijk het wiel opnieuw moet uitvinden, en pleiten voor het actiever delen van succesvolle strategieën.

Afhankelijkheid van samenwerking, heldere kaders en ondersteuning

Gemeenten geven aan dat succesvolle implementatie van artikel 8 samenwerking vereist op meerdere niveaus. Lokaal zijn gemeenten gebaat bij een doorbraak in wat ze aanduiden als de ambtelijke silo's voor groen, ruimtelijke ordening en waterbeheer. Regionaal spelen waterschappen een cruciale rol op het gebied van waterkwaliteit en -beschikbaarheid, die direct de overlevingskansen van groen beïnvloedt.

Landelijk missen gemeenten vooralsnog heldere kaders, informatievoorziening, eenduidige definities en structurele financiële ondersteuning vanuit het Rijk. Gemeenten benadrukken dat er aanvullende rijksmiddelen nodig zijn om de ambities van de NHV te kunnen realiseren. Een gebrek aan sturing dwingt gemeenten tot een afwachtende houding, wat de uitvoering vertraagt. Ook geven gemeenten aan baat te hebben bij integratie in huidige wet- en regelgeving.

Waterbeheer is een sleutelfactor: klimatologische extremen zoals droogte en wateroverlast beïnvloeden de ecologische kwaliteit van groen en blauw. Gemeenten benadrukken de noodzaak van een integrale groenblauwe aanpak, waarbij water niet alleen als technische opgave wordt gezien, maar ook als ecologische drager van biodiversiteit.

Groen is vaak niet structureel verankerd in beleid

Hoewel groen in gemeentelijke visies en ambities steeds minder als sluitpost wordt gezien, blijkt de praktijk weerbarstiger. Groen loopt in de uitvoering namelijk twee gescheiden risico's om alsnog het sluitstuk te worden. Ten eerste is er het financiële risico: omdat ambitiedocumenten zelden een financiële vertaling hebben, momenteel rijksfinanciering ontbreekt en groen op de gemeentelijke balans vaak geen financiële waarde vertegenwoordigt, is groen bij bezuinigingen financieel kwetsbaar. Een sterkere positie van groen vraagt om langdurige financiële bescherming en geborgde middelen. Ten tweede speelt het ruimtelijke risico, waarbij groen in de fysieke inrichting het onderspit delft in het gevecht om de schaarse ruimte met woningbouw, infrastructuur en parkeren. Dit vraagt om harde kwaliteitseisen, randvoorwaarden en dwingende instrumenten, waarbij de NHV een belangrijke rol kan spelen, mits deze juridisch goed wordt ingebed.

Dat dit ruimtelijke risico in de praktijk kan worden voorkomen bewijst een *best practice* uit een van de grote gemeenten. Zij losten de strijd tussen groen en parkeerruimte op door beide beleidsdoelstellingen inhoudelijk aan elkaar te koppelen. Zowel in de parkeernota als het groenbeleid werd vastgelegd dat groen in principe niet mag worden opgeofferd voor parkeerplaatsen. Door het behoud van groen als harde randvoorwaarde te hanteren, krijgt groen een gelijkwaardige positie.

Onzekere toekomst

Fysieke uitdagingen zoals bodemkwaliteit, bodemdaling, klimaatverandering en inheemse en exotische planten- en dierenziekten vragen om aanpassingen in soortkeuze en beheer. Hogere

temperaturen, droogte en verzilting bedreigen de overlevingskansen van bomen, terwijl uitbraken van ziekten lokale populaties kunnen decimeren.

1 Inleiding

Het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO 2025) heeft het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) op 16 juli 2025 verzocht om wetenschappelijke ondersteuning bij de implementatie van artikel 8 van de EU-Natuurherstelverordening (NHV). Het hoofddoel van de NHV is het herstel van de biodiversiteit door herstel van ecosystemen om zo de veerkracht van de natuur op het gehele grondgebied van de Unie te waarborgen (artikel 1, lid 1). De NHV richt zich op natuurlijke ecosystemen op land, aan de kust, in zoetwater, bos, landbouwgebieden, steden en zee en op specifieke soorten zoals bestuivers en boerenlandvogels. De NHV geeft hiermee tevens invulling aan mondiale afspraken voor verbetering van biodiversiteit en klimaatmitigatie en -adaptatie. Artikel 8 richt zich specifiek op vergroting van biodiversiteit in stedelijk gebied en het benutten van groen voor klimaatadaptatieve maatregelen.

Deze rapportage is het derde onderdeel van de PBL-invulling van het verzoek van VRO van 16 juli 2025 (VRO 2025). In de brief stelt het ministerie van VRO: ‘Om op een goede manier invulling te geven aan dit natuurplan en het stedelijk beleid, heeft het ministerie van VRO behoefte aan actuele wetenschappelijke kennis op het gebied van stedelijk groen. VRO zou er voorstander van zijn als het PBL hier een rol in kan spelen, gezien de kennis en expertise van het PBL, de wetenschappelijke kwaliteit en de onafhankelijke positie.’

Deze rapportage is gebaseerd op kwalitatief onderzoek naar Nederlandse gemeenten in relatie tot artikel 8 van de NHV. We onderzoeken hoe gemeenten nu met deze opgave omgaan, wat hun beleidsambities zijn en welke knelpunten of conflicterende opgaven zij ervaren. Dit onderzoek geeft een eerste beeld van de onderliggende mechanismen bij het vergroenen van de stedelijke omgeving. Daarnaast biedt het onderzoek inzicht in hoe haalbaar de eisen van artikel 8 zijn voor Nederland en welke uitdagingen er spelen bij de implementatie.

1.1 Verzoek en vraagstelling

Het verzoek van VRO sluit aan bij onderzoek binnen het PBL op het snijvlak van toekomstige stedelijke ontwikkeling, landschap en natuur. De verwachte toename van bebouwing roept vragen op over de locatie van nieuwe stedelijke (rode) functies in relatie tot bestaand en nieuw groen in de leefomgeving en de stedelijke natuur. Dit levert zowel in bestaand stedelijk gebied als in de directe omgeving van steden inrichtingsproblemen en wellicht ook -kansen op. Waar traditioneel rode en groene vraagstukken veelal worden gescheiden en er een onderscheid wordt gemaakt tussen stad en land, zoeken we in het PBL-onderzoek een fysieke koppeling tussen groen, natuur en bebouwing binnen en buiten steden, waarmee we conventionele onderscheidingen kunnen overstijgen.

Binnen het programma SRO (Samenhangende ruimtelijke ontwikkeling) is het verzoek van VRO toegevoegd aan het project Meervoudig ruimtegebruik groen, waarin het PBL onderzoek doet naar groen, blauw en natuur in en om de stad. Binnen dit project worden meerdere onderwerpen behandeld die raken aan het verzoek van VRO maar er geen onderdeel van uitmaken. Wel kunnen deze onderzoeken aanvullend zijn en input leveren voor het verzoek van VRO. Het onderzoek draagt bij aan de versterking en uitbouw van de kennisbasis binnen het PBL op dit terrein, waarbij wordt voortgebouwd op diverse PBL-publicaties, zoals *Van een groene ambitie naar hoogwaardige natuur in en om de stad* (Veerkamp et al. 2023).

De vraagstellingen uit het verzoek van het ministerie van VRO heeft het PBL uitgewerkt (PBL 2025) door deze op te splitsen in vier deelonderwerpen, uitmondend in een integrale eindrapportage. In het eerste deelonderzoek stonden de definiëring van stedelijke ecosysteemgebieden en de nulmeting van stedelijk groen en boomkroonbedekking centraal (Van Rijn et al. 2026; Van Rijn et al. 2026b). In het tweede deelonderzoek stond de monitoring van stedelijk groen en boomkroonbedekking centraal (Van Rijn et al. 2026). Dit derde deelonderzoek richt zich op gemeenten. Het behandelt de vraag: *Welke uitdagingen zijn er voor gemeenten met betrekking tot de realisatie van NHV artikel 8?*

De vraag uit het VRO-verzoek was: *‘Wat zijn de te verwachten ontwikkelingen in stedelijk groen en stedelijke boomkroonbedekking o.b.v. ruimtelijk beleid van gemeenten, provincies en Rijk waarbinnen een stedelijk ecosysteem kan vallen?’* In de loop van het onderzoek is deze vraag, die we als oorspronkelijke onderzoeksvraag hanteerden, bijgesteld op basis van de inzichten die uit de afgenomen interviews naar voren kwamen. De focus is komen te liggen op de uitdagingen en knelpunten die gemeenten ervaren. Bovendien hebben we naar de vertaling van het beleid in de praktijk gevraagd. In de gesprekken constateerden we, in overeenstemming met wat rapporten van de rekenkamers van de vier grootste steden (G4; Rekenkamer Den Haag 2025; Rekenkamer Metropool Amsterdam 2021; Rekenkamer Rotterdam 2024; Rekenkamer Utrecht 2024) eerder lieten zien, een verschil tussen planvorming en de uiteindelijke realisatie van plannen. Daarom is de focus gelegd op de onderliggende mechanismen die invloed hebben op het in de praktijk realiseren van stedelijk groen.

Het gaat om een gemeentelijke inventarisatie onder negen gemeenten. Daarbij is de kanttekening dat we gesproken hebben met ambtenaren die werken aan de groenopgave in hun stad en wethouders met groen in hun portefeuille. Dit kan een wat eenzijdig beeld opleveren. Omdat hun ambitie en kijk op groen positief is en vaak ambitieus, geeft het onderzoek niet per se het beeld van de gehele gemeente weer. Niettemin ontstaat een waardevol beeld van de huidige en toekomstige invulling van het groenbeleid van de gesproken gemeenten. Om een mogelijke bias te beperken en verdieping te borgen, hebben we de afzonderlijke onderzoeken van de eerder genoemde rekenkamers van de G4 gebruikt als vertrekpunt voor onze interviewvragen. Door voort te bouwen op de knelpunten en thema's die in deze rapporten al zijn blootgelegd, konden we gericht doorvragen op reeds bekende mechanismen.

1.2 De Natuurherstelverordening

Dit onderzoeksproject heeft betrekking op artikel 8 uit de EU-Natuurherstelverordening (NHV). Hieronder staat artikel 8 uit de (Nederlandstalige) verordening (EU 2025a) weergegeven, alsmede de onderdelen van artikel 14 waarin direct verwezen wordt naar artikel 8 met betrekking tot het opstellen van de Nationale Herstelplannen, waarvan elke lidstaat een ontwerp moet indienen bij de Europese Commissie op 1 september 2026 en een definitief herstelplan op 1 september 2027.

Opgemerkt moet worden dat daar waar in de artikelen verwezen wordt naar groen en groene ruimte ook blauw (water) wordt bedoeld.

Artikel 8 - Herstel van stedelijke ecosystemen

1. Uiterlijk op 31 december 2030 verzekeren de lidstaten dat er geen nettoverlies is in de totale nationale oppervlakte stedelijke groene ruimte en stedelijke boomkroonbedekking in stedelijke ecosysteemgebieden, zoals bepaald overeenkomstig artikel 14, lid 4, in vergelijking met 2024. Voor de toepassing van dit lid kunnen de lidstaten de stedelijke ecosysteemgebieden van

die totale nationale oppervlakte uitsluiten indien het aandeel stedelijke groene ruimte in de stedelijke centra en stedelijke clusters groter is dan 45% en het aandeel stedelijke boomkroonbedekking groter is dan 10%.

2. Vanaf 1 januari 2031 realiseren (lidstaten) een toenemende trend in de totale nationale oppervlakte stedelijke groene ruimte, onder meer door de integratie van stedelijke groene ruimte in gebouwen en infrastructuur, in stedelijke ecosysteemgebieden, bepaald overeenkomstig artikel 14, lid 4, te meten om de zes jaar vanaf 1 januari 2031, totdat een bevredigend niveau is bereikt zoals vastgesteld overeenkomstig artikel 14, lid 5.
3. De lidstaten realiseren in elk stedelijk ecosysteemgebied, bepaald overeenkomstig artikel 14, lid 4, een toenemende trend in de stedelijke boomkroonbedekking, te meten om de zes jaar vanaf 1 januari 2031, totdat het bevredigend niveau is bereikt zoals vastgesteld overeenkomstig artikel 14, lid 5.

De onderdelen van artikel 14 waarin direct verwezen wordt naar artikel 8 zijn:

Artikel 14- Voorbereiding van de nationale herstelplannen

4. De lidstaten stellen stedelijke ecosysteemgebieden zoals bedoeld in artikel 8 vast en brengen deze in kaart voor al hun steden en kleinere steden en voorsteden.
Het stedelijke ecosysteemgebied van een stad of van een kleinere stad en voorstad omvat:
 - a) de gehele stad of kleinere stad en voorstad; of
 - b) delen van de stad of van de kleinere stad en voorstad, waaronder minstens de stedelijke centra, de stedelijke clusters en, indien dit door de betrokken lidstaat passend wordt geacht, de voorstedelijke gebieden.
5. Uiterlijk in 2030 stellen de lidstaten, door middel van een open en doeltreffend proces en een beoordeling op basis van de meest recente wetenschappelijke bevindingen, het in artikel 20, lid 10, bedoelde richtinggevende kader en, indien beschikbaar, het in artikel 20, lid 11, bedoelde richtinggevende kader bevredigende niveaus vast voor:
 - a) de in artikel 10, lid 1, bedoelde bestuiverpopulaties en voor de in artikel 12, lid 2, bedoelde indicator;
 - b) elk van de gekozen indicatoren zoals bedoeld in artikel 11, lid 2;
 - c) elk van de gekozen indicatoren zoals bedoeld in artikel 12, lid 3;
 - d) stedelijke groene ruimte zoals bedoeld in artikel 8, lid 2; en
 - e) stedelijke boomkroonbedekking zoals bedoeld in artikel 8, lid 3.

1.3 Veranderend speelveld

De voorliggende rapportage is een momentopname in een veranderend speelveld. Parallel aan de implementatie van de NHV door de lidstaten werkt ook de EU zelf nog aan de operationalisering van de NHV. Naast de verwerking van gegevens voor eigen inzicht en controle op het proces krijgt de EU steeds meer inzichten uit de lidstaten over de implementatie en verwerking van artikel 8 en de complicaties die optreden bij de invoering in de lidstaten. Daarbij behoeven onderdelen van de NHV nog nadere invulling. Zo komt de EU in 2027/2028 met richtlijnen hoe de lidstaten het bevredigend niveau uit lid 2 en 3 van artikel 8 kunnen vaststellen.

1.4 Samenhang met andere artikelen

De NHV gaat primair over herstel van biodiversiteit en de bijdrage van natuur bij het opvangen van de effecten van klimaatverandering. Artikel 8 beschouwt daarin het stedelijk gebied. De uitwerking van artikel 8 is vooral kwantitatief en gaat in grote lijnen over het oppervlak beschikbaar stedelijk groen en stedelijke boomkronenbedekking. Opgemerkt moet worden dat deze indicatoren maar beperkt in beeld brengen hoe natuur en groen in stedelijke gebieden bijdragen aan de intentie van de NHV. Deze intentie is meegenomen in artikel 4 Herstel van land-, kust- en zoetwater-ecosystemen. Dit artikel betreft het herstel van ecosystemen en omvat een verplichting die stelt dat lidstaten maatregelen moeten nemen die leiden tot verbetering van de natuur daar waar ecosystemen nog onder druk staan. Daarmee is dit artikel ook van toepassing op de stedelijke ecosystemen. Naast de implementatie van de voorgeschreven regels in artikel 8 zal dus meer gedaan moeten worden om de biodiversiteit in de steden te verhogen. Het PBL heeft hierover in 2023 al gepubliceerd (PBL 2023).

Artikel 8 staat dus niet op zichzelf in de NHV. Ook artikelen over bijvoorbeeld Herstel van de bestuiverpopulaties en Aanplant van drie miljard extra bomen hebben ook betrekking op de stad. Daarnaast is het stedelijk gebied in de definitie van de EU niet strak rondom de bebouwingscontour, maar neemt het een deel omliggend gebied mee. Dit perifere gebied rond de stad wordt ook meegenomen in de andere artikelen die meer het landelijk gebied beschouwen.

1.5 Leeswijzer

Deze rapportage is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 presenteren we ons methodologisch kader, waarbij we de gemeentelijke selectie, de interviewmethode en de data-analyse verantwoorden. Hoofdstuk 3 bevat de belangrijkste bevindingen en interpretaties van het onderzoek. Tot slot volgt in hoofdstuk 4 de conclusie.

2 Methodologisch kader

2.1 Gemeentelijke selectie

Voor dit onderzoek zijn negen Nederlandse gemeenten geselecteerd. Binnen deze gemeenten is gesproken met wethouders en groenambtenaren; professionals die zich direct inzetten voor het lokale groenbeleid. Er is specifiek gekozen voor diepgaand casestudy-onderzoek in plaats van een meer oppervlakkige brede inventarisatie. Juist deze diepgang is volgens Flyvbjerg (2006) van grote waarde voor de uitvoeringspraktijk, vanwege de rijkdom van dit soort informatie. Hierdoor hebben ook andere gemeenten, de provincies en het Rijk baat bij de inzichten uit dit onderzoek.

We hebben een divers palet aan gemeenten gesproken om verschillende perspectieven op te halen. De selectie is niet statistisch representatief voor heel Nederland, maar geeft wel een indruk van de diversiteit van Nederlandse gemeenten. Het doel van dit casestudy-onderzoek is niet om bevindingen te generaliseren, maar eerder om de situatie en ervaringen in exemplarische cases te verkennen.

De selectie is gebaseerd op vier criteria, waarbij de gemeenten:

1. vallen binnen de definitie van een Local Administrative Unit (LAU) (Van Rijn et al. 2026; Van Rijn et al. 2026b) met minimaal één stedelijk cluster;
2. zijn geclassificeerd op basis van percentages groen en stedelijke boomkroonbedekking en vervolgens geselecteerd in drie categorieën binnen deze classificatie;
3. zijn geselecteerd naar grootte op basis van CBS-classificaties;
4. zijn geselecteerd op basis van landelijke spreiding.

Hieronder lichten we deze criteria toe.

2.1.1 Europese definitie stedelijk gebied

De gemeenten vallen binnen de EU-definitie van een *Local Administrative Unit* (LAU) met minimaal één stedelijk cluster. Een LAU kan in de Nederlandse context als synoniem worden gezien voor een gemeente. Stedelijke clusters binnen een LAU zijn door de EU gedefinieerd als aaneengeschaalde clusters van één vierkante kilometer. Binnen elk van deze vierkante kilometers moeten minimaal 300 mensen wonen waarbij het volledige cluster minimaal 5.000 inwoners telt. Bovendien moet minimaal 50% van de bevolking van de gemeente (LAU) in een aaneengeschaald stedelijk cluster wonen. In Nederland zijn 42 gemeenten uitgesloten omdat ze niet aan deze criteria voldoen. Denk hierbij aan kleine gemeenten zoals de Waddeneilanden.

2.1.2 Percentage groen en boomkroonbedekking

Om een divers palet aan gemeenten te selecteren, zijn de gemeenten geclassificeerd op basis van percentages groen en stedelijke boomkroonbedekking en vervolgens geselecteerd in drie categorieën binnen deze classificatie. Om voor monitoring van groen en boomkroonbedekking uitgesloten te worden, hanteert de NHV voor een LAU percentages van 45% (Groen) en 10% (Boomkroonbedekking) zoals benoemd in *'Stedelijke Ecosystemen en Nulmeting Groen'* (Van Rijn et al. 2026; Van Rijn et al. 2026b). Om gemeenten op verschillende niveaus te spreken, hebben we deze streefpercentages met marges vertaald naar drie categorieën:

- In ontwikkeling: minder dan 40% groen en minder dan 9% boomkroonbedekking.
- Op koers: het percentage groen of boomkroonbedekking wordt procentueel gehaald; de andere categorie valt onder de 40% of 9%.
- Koplopers: zowel ruim voldoende groen als boomkroonbedekking.

We hebben in iedere categorie minimaal twee gemeenten gesproken. De negen gemeenten zijn als volgt verdeeld over de drie categorieën:

- **Op koers**: vier gemeenten
- **Koplopers**: drie gemeenten
- **In ontwikkeling**: twee gemeenten

2.1.3 Selectie op basis van gemeentegrootte

Naast het EU-criterium voor groen en boomkroonbedekking hebben we gekozen voor een spreiding van gemeentegroottes op basis van CBS-classificaties. In Nederland wordt voor deze verschillen in grootte geen uniforme definitie gehanteerd (PBL 2021). Het CBS hanteert acht categorieën voor gemeentegrootte met de volgende afbakening:

- (1) Minder dan 5.000 inwoners
- (2) 5.000 tot 10.000 inwoners
- (3) 10.000 tot 20.000 inwoners
- (4) 20.000 tot 50.000 inwoners
- (5) 50.000 tot 100.000 inwoners
- (6) 100.000 tot 150.000 inwoners
- (7) 150.000 tot 250.000 inwoners
- (8) 250.000 inwoners of meer

Deze afbakening is door het PBL gehanteerd om gemeenten te selecteren. Daarbij hebben we minimaal één gemeente in de categorieën 3 t/m 8 gesproken. De eerste categorie voldoet niet aan het eerste selectiecriterium zoals in paragraaf 2.1.1 uitgelegd. In de tweede categorie is het ons niet gelukt om een gemeente aan tafel te krijgen vanwege gebrek aan capaciteit of omdat het conflicteerde met andere criteria.

In onze bevindingen spreken we voor de leesbaarheid over kleine-, middelgrote-, en grote gemeenten. Hierbij hebben kleine gemeenten minder dan 50.000 inwoners (categorie 2 t/m 4), middelgrote gemeenten 50.000 – 150.000 inwoners (categorie 5 en 6), en grote gemeenten meer dan 150.000 inwoners (categorie 7 en 8).

2.1.4 Selectie op basis van landelijke spreiding

De negen gemeenten die we gesproken hebben bevinden zich in negen verschillende provincies, te weten: Friesland, Groningen, Drenthe, Gelderland, Flevoland, Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht en Noord-Brabant. We hechten er waarde aan om onze informatie op te halen uit een groot deel van Nederland, juist vanwege de verschillen. De NHV wordt door de Rijksoverheid 'in Den Haag' (centraal) geïmplementeerd; de uitvoering van artikel 8 ligt in handen van de gemeenten (decentraal).

2.2 Interviews

We hebben gekozen voor semi-gestructureerde interviews, omdat we niet te sturend willen zijn in onze vraagstelling maar wel een duidelijke lijst onderwerpen wilden behandelen per gesprek. Bovendien bieden semi-gestructureerde interviews een goede balans tussen structuur en flexibiliteit. Dit biedt ruimte voor verdieping waardoor we konden doorvragen op interessante of onverwachte antwoorden.

De vragen zijn gebaseerd op rekenkamerrapporten van de G4. De afgelopen jaren hebben de rekenkamers van de vier grootste Nederlandse gemeenten het groenbeleid geanalyseerd. Onze vragen hebben we geformuleerd op basis van de informatie uit deze vier rapporten. Tijdens de interviews kwamen de volgende inhoudelijke onderwerpen aan bod:

- Definitie en functie van groen
- Beleid en besluitvorming
- Ruimtelijke inpassing van groen en bomen
- Normen en indicatoren
- Toekomstverwachting

Daarbij hebben we per gemeente gepoogd een bestuurlijk en ambtelijk overleg te voeren. In ieder van de negen gemeenten hebben we met ambtenaren gesproken. Vanwege de periode rond de gemeenteraadsverkiezingen en de daarmee gepaard gaande collegewisselingen, is een bestuurlijk overleg niet overal gelukt. We hebben uiteindelijk in vijf van de negen gemeenten ook met bestuurders gesproken. De deelnemende gemeenten en respondenten zijn geanonimiseerd. Hiermee waarborgen we de privacy en voorkomen we dat er een waardeoordeel wordt gevormd over specifieke gemeenten.

2.3 Analyse

Veel gemeenten voeren al groenbeleid, maar de NHV is nieuw. Om die reden is gekozen voor een exploratieve, inductieve onderzoeksbenadering gebaseerd op de principes van *grounded theory* (Charmaz 2014). Deze methode van *bottom-up* werken stelt ons in staat om thema's en patronen rechtstreeks uit de verzamelde data te ontdekken, zonder vast te zitten aan vooraf opgestelde modellen of hypothesen (Corbin & Strauss 2015).

De analyse verliep in verschillende fasen. Allereerst werden de interviews open gecodeerd: tekstfragmenten kregen labels die direct voortkwamen uit de verhaallijnen in de interviewtranscripties, zonder vooraf opgestelde categorieën. Vervolgens werden deze codes in een vergelijkingsproces gegroepeerd in grotere, overkoepelende thema's om stapsgewijs de hoofdbevindingen te kunnen destilleren. Om de betrouwbaarheid en de intersubjectiviteit van de analyse te waarborgen, werd het vier-ogen-principe toegepast (Patton 2015). Ten minste twee onderzoekers codeerden onafhankelijk van elkaar de interviews en identificeerden de thema's. Tenslotte werden de resultaten gezamenlijk besproken om verschillen in interpretatie te overwegen en tot consensus te komen. Deze werkwijze minimaliseerde de invloed van individuele interpretaties en zorgde voor een consistente toepassing van de codering voor alle interviews. Door deze systematische en iteratieve aanpak werd de validiteit van de bevindingen versterkt.

3 Bevindingen

In dit hoofdstuk presenteren we de zes belangrijkste bevindingen. Bij iedere bevinding putten we uit de interviews met meerdere gemeenten. Omdat de gemeenten geanonimiseerd zijn, spreken we bij het aanduiden van gemeenten vooral in termen van grootte (inwoneraantallen). Elke bevinding wordt afgesloten met een korte interpretatie van de resultaten.

3.1 Gemeenten hechten meer belang aan kwaliteit dan aan kwantiteit van groen

“GROEN MOET BIJDRAGEN AAN BIODIVERSITEIT, KLIMAATADAPTATIE EN EEN GEZONDE LEEFOMGEVING.” – Programmamanager grote gemeente

Artikel 8 van de Europese Natuurherstelverordening is op papier een puur kwantitatief artikel. Het artikel spreekt in termen van “geen nettoverlies”, en “een toenemende trend [...] tot een bevredigend niveau” als het over groen en boomkroonbedekking gaat (EU 2025a). De doelstelling van de NHV is echter breder dan slechts kwantitatief. De doelstelling is om het langdurige en duurzame herstel van biodiverse en veerkrachtige ecosystemen te waarborgen (EU 2025a). Dit sluit aan bij de visie die de geïnterviewde gemeenten hebben op stedelijk groen en boomkroonbedekking. De gesprekken laten op dit punt een uniform beeld zien, waarbij het belang van ecologische waarde en biodiversiteit wordt benadrukt. Voor een aantal grotere gemeenten is dit belang al langer in beleid terug te vinden. Een aantal kleine gemeenten geeft aan dat ze sinds een aantal jaren beschikken over specifiek groenbeleid in de vorm van een visie of ambitiesdocument. Daarbij richten ze zich niet zozeer op percentages maar vooral op de instrumentele waarde van groen, zoals hittestressreductie en een prettige leefomgeving, en daarnaast biodiversiteit.

Tijdens de gesprekken over kwalitatief groen kwam naar voren dat de aandacht gericht is op verschillende aspecten van beheer, zoals maaien, plantensoorten en diversifiëren. Dit illustreert de focus op kwaliteit. Zo geven bijna alle gemeenten aan dat ze tegenwoordig ander maaibeleid hanteren dan voorheen. Er wordt niet meer zo kort gemaaid, behalve aan de randen van de trottoirs of wegen. Hierdoor krijgen bloemen en daardoor bijen, vlinders en andere insecten meer ruimte. Dit levert winst op voor zowel biodiversiteit als klimaatadaptatie. Ook drukt dit beleid minder op het budget, omdat er minder gemaaid wordt. ‘Hoger’ maaien heeft echter tot gevolg dat openbaar groen wat wilder is dan voorheen. Gemeenten geven aan dat inwoners hieraan moeten wennen. Dit geldt voor vrijwel alle gemeenten. De gedachte onder de respondenten is dat inwoners hier wel aan zullen wennen, zeker wanneer er voldoende informatie over het veranderende maai-beheer wordt verstrekt.

Ook bij de aanplant van nieuwe bomen en planten richten gemeenten zich meer op kwaliteit en duurzaamheid van voorheen. Er worden meer verschillende soorten bomen geplant, zodat ziekte onder een bepaalde soort een minder grote hap uit de populatie neemt. Verschillende gemeentelijke ecologen die we hebben gesproken geven aan dat diversifiëring het risico op ziektes verkleint, wat ook weer een financieel voordeel heeft.

“DE BOOM VAN NU GAAT HET MISSCHIEN OVER 30 JAAR NIET MEER DOEN.” – Wethouder middelgrote gemeente

Over het planten van exoten of het planten van puur inheemse soorten lopen de meningen van verschillende gemeentelijke ecologen uiteen. In twee verschillende grote gemeenten werd daar door ecologen anders tegenaan gekeken. Exoten kunnen volgens de ene ecooloog bijdragen aan behoud van groen tijdens komende temperatuurstijgingen. De ander noemde dat de meeste inheemse soorten ook in het Middellandse Zeegebied voorkomen. Dus als het warmer wordt, zijn ze hiertegen bestand. Daarentegen werden er ook risico's aangegeven bij het planten van exoten die in warmere gebieden voorkomen, bijvoorbeeld wanneer er toch een koude periode in Europa mocht aanbreken als de golfstroom afneemt

“IK KIJK MEER NAAR HET HELE SYSTEEM. HET MOET EEN ROBUUST SYSTEEM ZIJN. IK KIJK NIET OP DE VIERKANTE METER.” – Ecooloog grote gemeente

Met name de “toenemende trend in de totale nationale oppervlakte stedelijke groene ruimte” (EU 2025a) die gemeenten vanaf 2031 moeten laten zien, baart zorgen. De focus op kwantiteit op nationaal niveau zorgt ervoor dat de ene gemeente wellicht moet compenseren voor de andere. Een middelgrote gemeente noemde in deze context: “Stel dat Amsterdam groen weghaalt, moeten wij dan iets extra's doen?”. Een grote gemeente keek hier vanuit een andere invalshoek naar: “Wij zijn een enorme motor voor Nederland. Je zou kunnen zeggen: [Grote gemeente,] jullie doen de economie en de woningmarkt en cultuur en toerisme, en zorgen dat het groen wel op orde is. Maar er zijn veel gemeenten die veel meer kunnen doen en veel meer speelruimte hebben”. Deze uitruil zorgt voor een mogelijk spanningsveld tussen gemeenten.

De focus op kwantiteit met een eventuele procentuele ondergrens kan ook leiden tot minder urgentie wanneer percentages gehaald worden. Een middelgrote gemeente vroeg zich af: “Wij zijn al best groen, moeten we dan minder doen?”.

3.1.1 Interpretatie

Het huidige beleid van gemeenten is voornamelijk gericht op kwaliteit en minder op kwantiteit, wat aansluit bij de hoofddoelstelling van de NHV om biodiverse en veerkrachtige ecosystemen te herstellen. Een sterke nadruk op uitsluitend kwantitatieve normen kan namelijk leiden tot verschillende perverse prikkels. Zo bestaat het risico dat er groen wordt gerealiseerd zonder voldoende ecologische of maatschappelijke waarde. Daarnaast kunnen vastgestelde minimumpercentages ervoor zorgen dat gemeenten stoppen met vergroenen zodra de norm is gehaald, of na 2030 het groenoppervlak zelfs laten afnemen tot het dan bepaalde bevredigend niveau. De EU stelt uiterlijk 31 december 2028 een richtinggevend kader vast voor 'bevredigende niveaus' van stedelijk groen. Wanneer Nederland vervolgens invulling geeft aan dit kader, moet er aandacht zijn voor de manier waarop deze perverse prikkels kunnen optreden.

Er bestaat daarnaast spanning rondom compensatie tussen gemeenten. De vraag hoe groenopgaven verdeeld kunnen worden tussen verschillende typen gemeenten is een belangrijk aandachtspunt. Met name dichtbebouwde gemeenten ervaren beperktere mogelijkheden om groen toe te voegen, terwijl andere gemeenten meer ruimte beschikbaar hebben. Het is uiteindelijk een politieke keuze om groenopgaven 'eerlijk' te verdelen over gemeenten of om deze vooral op het bord van gemeenten met ruimte te leggen. Er is sprake van een spanningsveld, waarbij de onderlinge verhoudingen tussen gemeenten in het geding kunnen komen.

3.2 Vergroenen botst met andere ruimteclaims en beleidsambities

Alle geïnterviewde gemeenten geven aan dat het vergroenen van hun stedelijk gebied botst met andere ruimtelijke claims. Ook qua beleid merken veel gemeenten dat groen in de knel komt met andere beleidsterreinen. De meest gehoorde problemen bij de ambitie om te vergroenen zijn de volle ondergrond, gebiedsontwikkeling, parkeren en verkeer, en groen als sluitpost in een ontwikkeling.

“VERGROENEN IS LASTIG VANWEGE DE COMPLEXITEIT VAN DE ONDERGROND. HET IS EEN PROBLEEM DAT DIE ONDERGROND PROPVOL ZIT, ZEKER IN BINNENSTEDEN.” – Directeur ruimtelijke ontwikkeling middelgrote gemeente

Het meest genoemde aandachtspunt is de druk op de ondergrond, met name in binnensteden. Alle geïnterviewde gemeenten hebben moeite met het planten of herplanten van bomen doordat kabels en leidingen te weinig ruimte overlaten voor wortels. De toenemende ruimtedruk in met name de binnenstedelijke ondergrond leidt bovendien tot een spanningsveld tussen publieke en private belangen. Gemeenten staan voor de opgave om de ondergrond te ordenen, waarbij uiteenlopende maatschappelijke functies moeten worden gefaciliteerd. De energietransitie zorgt voor een groeiende vraag naar ruimte voor bijvoorbeeld warmtenetten, terwijl ook klimaatadaptieve maatregelen zoals voldoende ruimte maken voor boomwortels moeten worden meegenomen in ruimtelijke keuzes. Tegenover deze publieke belangen staat dat marktpartijen hun telecom- en glasvezelkabels in dezelfde schaarse ondergrondse ruimte willen leggen.

“ER WORDT MEER BOOMKROONOPPERVLAK GENOEMD. DAT BETEKENT DAT JE OOK MEER BOOMWORTELOPPERVLAK IN DE BODEM NODIG HEBT. OVER DIE DISCUSSIE HEBBEN WE HET NOG NIET GENOEG.” – Strategisch adviseur kleine gemeente

De typologie van een bestaande wijk bepaalt grotendeels wat er mogelijk is qua groen. Oude stadscentra lenen zich minder goed voor de aanplant van groen door gebrek aan ruimte. Met name historische binnensteden zijn problematisch doordat hoge bebouwingsdichtheden en smalle straten weinig ruimte bieden voor nieuwe plantvakken of boomspiegels. Ook geven meerdere gemeenten aan dat bij kleine binnenstedelijke ontwikkelingen van bijvoorbeeld een aantal huizen geen extra groen wordt meegenomen.

Bij uitbreidingslocaties worden vaak meer mogelijkheden gezien. Hoewel de ruimte ook daar een functie vervult, denk aan landbouw of bestaande natuur, wordt deze als minder vol ervaren, waardoor betrokkenen meer ruimte zien voor de ontwikkeling van groen. Meerdere gemeenten vertellen dat ook ontwikkelaars het belang inzien van groen bij grote ontwikkelingen in met name uitleggebieden, omdat dit bijvoorbeeld bijdraagt aan de woningwaarde.

Een veelgenoemde ruimteclaim die botst met vergroening is die voor parkeren en verkeer. Parkeernormen van het kennisplatform CROW worden in veel gemeenten als norm gehanteerd, terwijl dit geen harde norm is. In een van de gesprekken in een grote gemeente kwam naar voren dat er sterker gestuurd wordt op CROW-richtlijnen dan bijvoorbeeld op een soortgelijke zachte norm voor groen, zoals de 3-30-300-regel (3 bomen zichtbaar vanuit elke woning, 30% boomkroonbedekking in de wijk, 300 meter tot het dichtstbijzijnde park). Parkeerproblematiek is iets dat we in veel

gemeenten hoorden. Mensen zijn gewend aan korte loopafstanden naar hun auto, wat ten koste kan gaan van groen in de woonwijk. Ook het verbreden van wegen wordt in een aantal gemeenten genoemd als ruimteclaim die bomen en groen doet verdwijnen. Eén grote gemeente heeft de conflicterende claim tussen groen en parkeerruimte opgelost door beide domeinen inhoudelijk met elkaar te verbinden. Zowel in de parkeernota als in het beleidskader groen is vastgelegd dat groen in principe niet mag worden opgeofferd voor parkeerplaatsen. Hierdoor wordt de instandhouding van groen als uitgangspunt genomen en krijgt groen prioriteit boven de uitbreiding van parkeerplaatsen.

“BIJ ALLE INVESTERINGEN VANUIT GRIJS WORDT 5% AAN DE VOORKANT STANDAARD GERESERVEERD VOOR GROEN. DAT IS BEST AL WINST, WANT NORMAAL GESPROKEN IS GROEN ALTIJD EEN SLUITPOST.” – Beleidsadviseur groen kleine gemeente

Bij veel gemeenten is groen nog altijd een sluitpost. Dit signaal uit de interviews bevestigt de harde conclusie van de G4-rekenkamers dat groen in de praktijk te vaak een sluitstuk blijft bij ruimtelijke afwegingen. Prioriteit wordt gegeven aan de ontwikkeling van woningen, infrastructuur, energievoorziening et cetera, waarbij groen een sluitpost is. Gemeenten geven aan dat meer wettelijke verankering noodzakelijk is om groen een stevigere positie te geven. De NHV wordt hierin als behulpzaam gezien, omdat de wettelijke verplichtingen uit de verordening dwingen tot actie. Gemeenten geven aan hier vanuit het oogpunt van het groendomein baat bij te hebben omdat groen dan gemakkelijker als een integraal onderdeel van een ruimtelijk project kan worden meegenomen. Een grote gemeente hanteert groennormen bij nieuwe ontwikkelingen. Die worden niet altijd gehaald maar zorgen er wel voor dat er meer gebeurt dan wanneer de normen er niet zouden zijn. Ook een andere grote gemeente hanteert normen bij nieuwe ontwikkeling en heeft dit als harde eis. Zij stellen eisen aan de hoeveelheid en het type groen dat mensen in hun tuin moeten planten bij nieuwbouwwoningen. Een kleine gemeente geeft aan dat het beter gaat als een vast percentage van het budget bij fysieke investeringen naar groen gaat.

3.2.1 Interpretatie

Uit de gesprekken blijkt dat de realisatie van groen op gespannen voet staat met andere ruimteclaims en beleidsambities in andere domeinen. Met name in binnensteden is het toevoegen van groen een ingewikkelde opgave. Veel Nederlandse steden zijn compact en bieden weinig ruimte, wat ertoe leidt dat beoogde percentages mogelijk niet overal gehaald kunnen worden. De uitdagingen rondom stedelijke vergroening spelen echter niet uitsluitend bovengronds. Ze worden ook bepaald door de inrichting van de ondergrond. Vooral bomen hebben zowel boven als onder de grond plek nodig, en zeker wanneer er groei ontstaat, vraagt dat om voldoende ondergronds volume. Bovendien leidt de druk op de ondergrond tot een spanning tussen publieke belangen en belangen van marktpartijen. Zonder maatregelen te nemen in de ondergrond kan de uitvoerbaarheid van gemeentelijke vergroeningsambities beperkt worden. Artikel 8 van de NHV gaat over bovengrondse percentages; het is de vraag of in de NHV voldoende rekening gehouden is met ondergrondse ruimte.

Gemeenten zien het belang van groen steeds meer in en formuleren ambitieus beleid, maar de praktijk blijkt weerbarstig. Bij uiteindelijke ruimtelijke afwegingen dreigt groen nog te vaak als sluitpost te eindigen. Om dit te doorbreken heeft groen baat bij een vroege en structurele integratie aan het begin van het ruimtelijke proces, zodat het meer gewicht krijgt in de kaderstelling. Dit sluit aan bij de gedachte van de NHV om koppelkansen te benutten met andere opgaven (EU 2025a). In ons onderzoek zijn verschillende interessante praktijken naar voren gekomen waarin groen

dwingend verankerd wordt in planontwikkeling en in de uiteindelijke keuzes op locatie. Een voorbeeld kan genomen worden aan de groeneisen die aan tuinen gesteld worden bij nieuwe woonwijken in een grote gemeente.

3.3 Tekort aan mensen en middelen plus bestuurlijke complexiteit bemoeilijken uitvoering van groenambities

Uit de gesprekken met de gemeenten komt naar voren dat er lokaal bij de betrokken ambtenaren veel enthousiasme en intrinsieke motivatie is om het stedelijk gebied te vergroenen. De respondenten zien een duidelijke meerwaarde in natuur voor het creëren van een gezondere leefomgeving en het opvangen van de klimaatverandering. Deze baten hebben ertoe geleid dat veel van de gesproken gemeenten hun ambities de afgelopen jaren stevig hebben verankerd in nieuwe, vooruitstrevende groenvisies. De algehele houding binnen de organisaties is hierdoor fundamenteel gekanteld ten opzichte van een aantal jaar geleden. Groen wordt steeds vaker gezien als een volwaardig onderdeel van de stedelijke inrichting. Om deze ambities tastbaar te maken, proberen bijna alle gemeenten normen te hanteren. De 3-30-300-regel wordt hierbij breed omarmd om te sturen op boomkroonbedekking en bereikbaarheid van natuur. Verschillende gemeenten benadrukken echter dat deze normen vooral moeten fungeren als een flexibele ontwerpfilosofie. Bijvoorbeeld een rigide focus op bomen kan in de praktijk frictie veroorzaken met andere waardevolle natuurvormen, zoals biodiverse graslanden voor insecten.

“IK BEN EEN GROENMAN IN HART EN NIEREN, MAAR JE MOET REALISTISCH BLIJVEN.” – Directeur ruimtelijke ontwikkeling middelgrote gemeente

Hoewel de ambities op papier dus hoog zijn, blijkt de vertaling van deze abstracte visies naar concrete, uitvoerbare actieplannen een moeizaam proces. Verschillende respondenten gaven expliciet aan dat het onmogelijk is om alles uit de visie tegelijkertijd te implementeren. Vergroening is een langdurig proces dat noodgedwongen stap voor stap moet gebeuren. Dit komt doordat de groenambities in de praktijk direct botsen met andere grote maatschappelijke claims, zoals eerder benoemd. Om door deze barrières heen te breken, moeten groenambtenaren intensief intern draagvlak creëren. Pas wanneer groen bijdraagt aan de doelen van andere sectoren, lieten respondenten weten, ontstaat er voldoende politieke slagkracht.

Politieke slagkracht en het creëren van draagvlak zijn niet genoeg. De uitvoering valt of staat met voldoende ambtelijke capaciteit. De interviews leggen een diepe ongelijkheid bloot. Grotere gemeenten hebben multidisciplinaire teams, terwijl bij twee kleinere gemeenten slechts één ambtenaar verantwoordelijk is voor al het groenbeleid en -beheer. Het ontbreekt bij kleinere en middelgrote gemeenten bovendien vaak aan een interne ecooloog om strategische keuzes te onderbouwen. Zij moeten deze expertise duur extern inhuren, wat de continuïteit en de effectiviteit van het beleid schaadt.

Maar ook grotere gemeenten die wél ecologen in dienst hebben, rapporteren dat zij slachtoffer worden van hun eigen succes. Omdat groen nu in een veel eerder stadium integraal aan tafel wordt gevraagd, explodeert de werkdruk en schiet de capaciteit alsnog tekort. Dit structurele tekort aan ambtelijke capaciteit zorgt ervoor dat uitvoeringskracht weglekt en brengt de ecologische

voortgang op de langere termijn in gevaar. Laagdrempelige burgerinitiatieven zoals het coördineren van het tegelwippen sterven hierdoor in sommige gemeenten een langzame dood. Ook willen bijna alle gesproken gemeenten meten of hun acties daadwerkelijk tot ecologische resultaten leiden. Voor grote gemeenten is zo'n monitoringsysteem inmiddels realiteit, maar voor kleinere en middelgrote gemeenten blijft dit door personeelsgebrek onbereikbaar.

“WE HEBBEN GELUKKIG INMIDDELS BEST EEN AANTAL ECOLOGEN. (...) MAAR EIGENLIJK ALS JE KIJKT NAAR DE OPGAVEN DIE ER LIGGEN IS HET VEEL TE WEINIG.” – Wethouder grote gemeente

Deze personele krapte wordt direct versterkt door een even structureel financieel tekort. Vrijwel alle gemeenten uiten diepe zorgen over het naderende 'ravijnjaar', waarin de gemeentelijke budgetten vanuit het Rijk drastisch krimpen. Bij bezuinigingen is groen traditioneel de sluitpost. Professionals vrezen daarom dat de ecologische kwantiteit en kwaliteit direct worden opgeofferd voor opgaven die urgenter voelen. Groenbeheer is immers kostbaar. Het verbeteren van de groeiplaats van bestaande bomen in de verharding kost al snel duizenden euro's per boom. Door de krappe budgetten voelen gemeenten zich nu al soms gedwongen om te kiezen voor goedkope, onderhoudsvrije 'groenmassa' in plaats van ecologisch waardevolle inrichting. Ook maken gemeenten zich zorgen over hoe ze de monitoring financieel en qua capaciteit gaan borgen. Dit is een ander kostbaar element van stedelijke vergroening waar de mensen en middelen vaak voor ontbreken, vooral bij kleine en middelgrote gemeenten.²

De interviews laten zien dat alleen een fundamentele, financiële systeemwijziging hierin lucht kan bieden. Eén grote gemeente doorbrak de budgettaire krapte met een boekhoudkundige verschuiving. Zij activeren bomen nu als kapitaalgoederen, net als wegen of bruggen. Hierdoor zijn grote, eenmalige vergroeningsimpulsen mogelijk die over zestig tot zeventig jaar worden afgeschreven. Voor kleinere en middelgrote gemeenten is zo'n constructie echter ondenkbaar. Zij blijven gevangen in krappe jaarlijkse onderhoudsbudgetten, waardoor het risico op achterstallig onderhoud een acute bedreiging vormt.

“ALS DAN DE TERING NAAR DE NERING MOET WORDEN GEZET, WEET IK NIET WAT ER GAAT GEBEUREN. IK HEB GEEN IDEE.” – Wethouder kleine gemeente

Er zijn grote zorgen over de benodigde mensen en middelen. Er is onder de gesproken gemeenten een urgente, unanieme roep om duidelijkheid vanuit het Rijk over wat deze NHV-opgave precies voor hen gaat inhouden, vooral na 2030. Veel respondenten gaven aan dat deze informatie hen kan helpen om te weten of ze extra mensen moeten aannemen of financiële middelen moeten vrijmaken, zodat ze strategisch beter voorbereid zijn.

“ALS DE NATUUR EN DE BUURT ZO BELANGRIJK IS VOOR DEN HAAG, DAN MOETEN ZE OOK MET GELD OVER DE BRUG KOMEN. ALS DAARIN NIETS VERANDERT, KUNNEN WIJ HIER NOG ZULKE LEUKE GESPREKKEN HEBBEN EN KUNNEN JULLIE MOOIE RAPPORTEN SCHRIJVEN. JE KAN HET DAN NET ZO GOED METEEN BUITEN IN DE PRULLENBAK GOOIEN.” – Beleidsadviseur groen kleine gemeente

² Het is overigens nog de vraag welke vorm de monitoring in het kader van NHV-artikel 8 gaat krijgen. Het Rijk kan kiezen voor een centrale, lokale of hybride vorm van monitoring (Van Rijn et. al. 2026).

De gemeenten benadrukten dat financiële ondersteuning, bijvoorbeeld in de vorm van een doeluitkering, hard nodig zal zijn. Verschillende respondenten benadrukken dat steun niet alleen naar bomen of planten moet gaan, maar juist naar ambtelijke capaciteit. Niet alleen de fysieke kant van de opgave, maar vooral ook het maatschappelijke gesprek en participatietrajecten met burgers kosten immers veel tijd en energie. Naast financiering vragen gemeenten daarom om praktische ondersteuning van het Rijk en provincies, zoals hulp bij het opzetten van een monitoringsysteem of de inzet van een ecooloog.

3.3.1 Interpretatie

Uit de gesprekken blijkt dat er hoge ambities zijn om het stedelijk gebied te vergroenen. Tegelijkertijd leggen de interviews een bestuurlijke en praktische werkelijkheid bloot waar ambities soms sneuvelen. Groenambities staan namelijk onder druk van kortetermijnprioriteiten, zoals de woningbouwopgave en mobiliteitsnormen. Woningbouw wordt gekoppeld aan wetgeving en krijgt hoge politieke urgentie in het hier en nu. Groen, biodiversiteit en klimaatadaptatie zijn daarentegen vraagstukken die investeringen vergen die gericht zijn op de verre toekomst. Hierdoor ontstaat in de dagelijkse belangenafweging snel de reflex om groen- en klimaatopgaven vooruit te schuiven.

Deze spanning wordt versterkt doordat er vanuit een gelaagd bestuur steeds meer complexe transitie tegelijkertijd op lokaal niveau worden neergelegd. Gemeenten staan voor de opgave om niet alleen hun groenambities te realiseren, maar ook tal van andere grote maatschappelijke dossiers te trekken met zeer beperkte middelen. Veel gemeenten, en met name de kleine en middelgrote, hebben onvoldoende personeel, zoals specifieke ecologische expertise. Waar grotere gemeenten soms creatieve financiële oplossingen kunnen toepassen, zoals het classificeren van bomen als kapitaalgoederen, blijven kleinere gemeenten gevangen in krappe jaarbudgetten. Met het oog op het naderende 'ravijnjaar' dreigt groen bij bezuinigingen opnieuw de sluitpost te worden, waarbij niet alleen het beheer, maar ook de noodzakelijke monitoring van resultaten in gevaar komt.

Het faseren of vertragen van langetermijndoelen heeft een cumulatief en vaak onomkeerbaar effect. Een van de grote gemeenten wees hier scherp op: hoe langer we wachten met vergroening, hoe meer geld en menskracht het in de toekomst kost om de opgave bij te benen. Dit sluit aan bij de wetenschappelijke bevinding dat een achteraf-aanpak vele malen kostbaarder is dan borging aan de voorkant (Filatova 2021). In essentie laten de interviews zien dat gemeenten een dringende behoefte hebben aan langdurige ondersteuning vanuit het Rijk en provincies. Denk hierbij aan financiële middelen zoals doeluitkeringen, maar ook aan praktische hulp bij monitoring. Daarnaast zijn er landelijke kaders nodig die langetermijnbelangen effectief beschermen tegen de druk van acute kortetermijnprioriteiten.

3.4 Bewoner en privégroen hebben grote invloed op halen doelen NHV-artikel 8

Uit de interviews blijkt dat gemeenten de betrokkenheid van bewoners en de inrichting van privégroen zien als een onmisbare schakel voor het behalen van de natuurdoelen van NHV-artikel 8. De openbare ruimte vormt immers slechts een deel van het stedelijk gebied. Buiten het agrarisch gebied ligt ongeveer twee derde van het stedelijk groen op het terrein van particulieren en bedrijven (Van Rijn et al. 2026; Van Rijn et al. 2026b).

De respondenten gaven aan dat de manier waarop inwoners naar hun leefomgeving kijken, sterk verweven is met de lokale identiteit. Twee gemeenten lieten ons weten dat deze identiteit zo diepgeworteld kan zijn dat het invloed heeft op het beleid. Wanneer inwoners bijvoorbeeld gehecht zijn aan een open landschap met een verre horizon, kan het introduceren van meer boomvolume op bezwaren stuiten. Ook op kleinere schaal spelen deze percepties een rol. Nieuwe ecologische beheermethoden, zoals het minder maaien van bermen en plantsoenen, stuiten soms op onbegrip. Bewoners ervaren dit eerder als 'rommelig' of als achterstallig onderhoud, waardoor bewoners vaker een melding maken bij de gemeente. Gemeenten geven aan dat zij daarom veel tijd en energie steken in communicatie en educatie om uit te leggen waarom bepaalde ecologische keuzes worden gemaakt. Het creëren van lokaal draagvlak wordt dan ook breed gezien als een randvoorwaarde voor een succesvolle transitie naar een stedelijk gebied met meer natuur.

“IK SNAP DAT WEL, ALS JE DAT 20, 30, 40 JAAR LANG GEWEND BENT. WE PROBEREN TOCH WEL EEN STUKJE BEWUSTZIJN TE CREËREN DAT DIE TIJD IS GEWEEST.” – Beleidsadviseur groen kleine gemeente

Om die betrokkenheid vorm te geven, zoeken veel gemeenten actief de samenwerking met hun inwoners op. Dit uit zich onder andere in het ondersteunen van buurtnetwerken, vrijwilligersgroepen en bewonersinitiatieven. Een van de grote gemeenten werkt bijvoorbeeld met bewonerbeheergroepen. Hierbij nemen bewoners contractueel het onderhoud van buurtgroen over. De respondenten benadrukken dat dit soort initiatieven niet alleen op het gebied van groenbeheer maar ook op het gebied van de sociale cohesie meerwaarde kan hebben.

Tegelijkertijd lieten de interviews zien dat gemeenten hierin ook praktische uitdagingen en risico's tegenkomen. Als het enthousiasme bij bewoners op de lange termijn wegebt, landt het beheer volgens verschillende gemeenten uiteindelijk alsnog bij de gemeentelijke buitendienst. Daarnaast hoorden we dat burgerparticipatie vanuit financieel oogpunt zelden een directe kostenbesparing oplevert. Zelfbeheer vraagt immers om intensieve ambtelijke begeleiding, het faciliteren van materialen en gereedschap en het verstrekken van budgetten om de groepen te ondersteunen. Participatietrajecten worden door de respondenten dan ook omschreven als noodzakelijk maar ook zeer arbeidsintensief.

“MAAR WE DOEN BIJVOORBEELD BEST WEL VEEL MET ZELFBEHEER VAN GROEN DOOR BEWONERS. EN DAAR BEN IK ONTZETTEND BLIJ MEE (...) HET IS HEEL GOED VOOR DE SOCIALE COHESIE.” – Wethouder grote gemeente

Naast de openbare ruimte baart ook het private domein gemeenten zorgen. De inrichting van particuliere tuinen en bedrijfsterreinen vormt een complex vraagstuk. Omdat gemeenten verantwoordelijk worden gehouden voor de instandhouding van het *totale* stedelijke ecosysteemgebied, zien zij zich bevestigd in de noodzaak om ook privégroen te versterken en versterking tegen te gaan. De instrumenten die gemeenten hiervoor hebben, zijn echter vooral gericht op verleiden en stimuleren. Verschillende respondenten vertelden over acties zoals het NK Tegelwippen, het inzetten van vrijwillige 'tuincoaches' die bewoners adviseren over klimaatadaptatie, subsidieregelingen voor de aanschaf van particuliere bomen, en educatieprojecten op basisscholen om al op jonge leeftijd bewustwording te creëren. Hardere regels raken direct de keuzevrijheid van burgers en liggen politiek gevoelig. Toch lieten de interviews zien dat er wel instrumenten zijn om meer regie te pakken, al verschilt de ervaring hiermee per gemeente. Eén grote gemeente laat zien dat harde eisen bij

nieuwbouw juridisch wél kunnen. Zij leggen succesvol vast dat een percentage van elke privétuin natuurinclusief moet zijn, inclusief eisen voor inheemse plantensoorten. Dit mag ook in de toekomst niet zomaar verminderen.

Tegenover dit succes staat de ervaring van een andere grote gemeente die we spraken. Een respondent gaf aan dat je bij de start van nieuwbouw via de vergunning veel groen kunt eisen. De handhaving op de lange termijn blijft echter een groot knelpunt. Deze respondent wijst erop dat zodra de woningen zijn opgeleverd en de nieuwe bewoners er eenmaal wonen, er in de praktijk simpelweg niet op wordt gehandhaafd. Een toekomstige bewoner kan het groen na een aantal jaar alsnog weghalen en de tuin betegelen. Omdat er te weinig handhavingscapaciteit is om voor- en achtertuinen te controleren, blijft sturen op privégroen in de praktijk een ingewikkelde puzzel.

“DUS JA, ALS JE NIET MAG AFDWINGEN, DAN MAAR ZOVEEL MOGELIJK STIMULEREN.” – Ecoloog grote gemeente

De gecombineerde opgaven rondom bewonersparticipatie, privégroen en de NHV zijn voor iedereen nieuw en complex. De gesproken gemeenten geven dan ook unaniem aan grote behoefte te hebben aan onderlinge kennisdeling. De respondenten benadrukken dat het zonde is als elke gemeente afzonderlijk het wiel moet uitvinden. Er is een sterke wens om succesvolle strategieën actiever met elkaar te delen en gezamenlijk op te trekken in deze transitie.

3.4.1 Interpretatie

Goede communicatie met burgers en private partijen, binnen de gemeente en met de Rijksoverheid heeft het potentieel om de uitvoering van artikel 8 en de verdere NHV-ambities te versterken. Een ecologische transitie in het stedelijk gebied is immers geen puur technische of ecologische opgave. Het is eveneens een maatschappelijke en organisatorische verandering. Uit de interviews komen drie opgaven op het gebied van communicatie naar voren.

Ten eerste is er de externe communicatie met de samenleving. Omdat het stedelijk groen voor een groot deel uit privétuinen en bedrijfsterreinen bestaat, kan de overheid de natuurdoelen niet alleen halen. Harde handhaving op privéterrein is praktisch onmogelijk. Communicatie, educatie en het creëren van draagvlak zijn daarom belangrijke sleutels tot succes (Ahern et al. 2014). Dit vraagt om een verschuiving van 'beleren' naar 'enthousiasmeren'. Het meenemen van bewoners in het grotere verhaal achter ecologisch beheer is noodzakelijk om initiële weerstand om te buigen naar actieve participatie (Buijs et al. 2016). Praktijkvoorbeelden van zelfbeheergroepen laten zien dat dit niet alleen ecologische winst oplevert, maar ook de sociale cohesie en de betrokkenheid bij de buurt versterkt.

Ten tweede is interne communicatie binnen de gemeentelijke organisatie essentieel. Groenambities kunnen pas effectief worden vertaald naar de fysieke uitvoering wanneer het groenbeleid niet in een ambtelijke silo opereert. Dit vraagt om doorlopend intern overleg: groenambtenaren moeten leren meedenken met vakgebieden als Wonen, Ruimtelijke Ordening en Financiën. Sterke interne communicatie moet zorgen voor een gedeeld verhaal: groen kan bijdragen aan een gezonde, aantrekkelijke en waardevaste stad. Pas dan ontstaat het ambtelijke en politieke draagvlak om bijvoorbeeld natuurinclusief bouwen als harde eis vast te leggen.

Ten slotte ligt er een kritieke opgave in de verticale communicatie tussen de Rijksoverheid en gemeenten. Voor een effectieve inzet van schaarse middelen en menskracht is helderheid vanuit het

Rijk over de concrete invulling van de NHV-opdracht een randvoorwaarde (Biesbroek et al., 2011). De interviews leggen een duidelijke behoefte bloot aan eenduidige kaders, gedeelde definities en structurele ondersteuning. Hoewel gemeenten al veel doen voor stedelijke natuur, dwingt het uitblijven van heldere communicatie vanuit het Rijk hen tot nog toe tot een strategisch voorzichtige koers. Het blijft hierdoor onzeker of zij hun schaarse ambtelijke capaciteit zo positioneren dat deze effectief bijdraagt aan de specifieke NHV-eisen. De grotere implicatie hiervan kan zijn dat onduidelijkheid op de korte termijn leidt tot uitstel en fragmentatie op de lange termijn. Hoe langer de onduidelijkheid tussen Rijk en gemeenten voortduurt, hoe groter de uitdaging wordt. Deze moet dan later onder hoge tijdsdruk en mogelijk tegen hogere maatschappelijke kosten worden ingehaald.

3.5 Klimaatadaptatie vraagt om waterbeheer en intensieve samenwerking met het waterschap

Uit de gesprekken met de gemeenten komt naar voren dat de betekenis van water binnen de stedelijke natuur op verschillende manieren wordt benaderd en gewaardeerd. Meerdere gemeenten gaven aan dat zij bewust sturen op een integraal 'groenblauw raamwerk'. De respondenten binnen deze gemeenten benadrukken dat zij systemisch naar de openbare ruimte kijken; groen en blauw worden niet als losse elementen gezien, maar als netwerken die samen een robuuster stedelijk ecosysteem vormen.

Een grote gemeente lichtte toe dat zij waterstructuren, zoals stedelijke weteringen en kanalen, specifiek benutten als de dragers van hun ecologische netwerk. Zij ervaren dat blauwe structuren in de praktijk stabiel zijn. Ook is het risico dat infrastructurele ingrepen leiden tot onderbrekingen kleiner dan bij reguliere groenstroken. Waar een doorgaande groenstructuur bij stedelijke uitbreiding sneller het risico loopt te worden doorsneden door wegen, blijft een waterstructuur bij infrastructurele ingrepen vaak intact door de aanleg van een brug. Een respondent vertelde dat zij er specifiek op letten dat bruggen zo worden ontworpen dat de oevers doorlopen, waardoor er voor dieren een ononderbroken ecologische route diep de stad in ontstaat. Een kleinere gemeente sluit aan bij deze netwerkgedachte door te sturen op het laten stromen van blauwe verbindingen, wat de waterkwaliteit en daarmee direct de biodiversiteit ten goede komt.

“BLAUW IS EEN DOORLOPENDE STRUCTUUR DIE JE DAN HEBT. ZONDER DAT WATER ZOU DE AANLEG VAN DOORLOPEND GROEN VEEL MOEILIJKE ZIJN.” – Wethouder grote gemeente

Tegenover deze integrale benadering staat de praktijk van andere gemeenten, waar het waterbeheer in de interne organisatie nog strikt gescheiden is van het groenbeheer, inclusief aparte normen en budgetten. Verschillende respondenten uit deze gemeenten gaven aan hierdoor minder te kunnen vertellen over het specifieke beleid achter de waterelementen. Wel hoorden we van nagenoeg alle gesproken gemeenten dat er binnen het waterdossier momenteel een zeer sterke focus ligt op klimaatadaptieve vraagstukken, zoals wateroverlast, extreme droogte en het realiseren van waterberging.

De interviews laten zien dat diverse vormen van extreem weer direct impact hebben op de stedelijke natuur. Aan de ene kant hoorden we over grote bovengrondse waterbergingen en wadi's om overtollig regenwater op te vangen, die worden ingezaaid met bloemenmengsels. Aan de andere

kant vormt droogte een acute bedreiging voor de kwaliteit van het bestaande groen en blauw. Een kleine gemeente schetste hoe het stedelijke watersysteem in droge periodes letterlijk wordt 'leeggezogen' door dalende rivierstanden, wat leidt tot droogval en vissterfte. Ze lichtte toe dat het kunstmatig oppompen van diep grondwater om het waterpeil op orde te houden door de hoge energiekosten niet langer duurzaam is. Daarom denkt de gemeente na over het omvormen van het waternetwerk naar een droogvallend systeem van wadi's. Een andere kleine gemeente gaf aan inmiddels te werken met tientallen digitale vochtsensoren om heel gericht water te kunnen geven om de uitval van jonge bomen door droogte tegen te gaan.

Opvallend is dat de gesprekken veelal gingen over het beheersen van de risico's van wateroverlast en droogte, en minder over het proactief verbeteren van de ecologische waterkwaliteit of de toename van oppervlaktewater. Slechts één kleine gemeente gaf aan in een nieuwbouwplan bestaande greppels actief te verbreden tot serieuze, stromende watergangen. Wel gaven de gemeenten die weinig oppervlaktewater hebben unaniem aan dat zij zeer scherp zijn op het behoud van wat er ligt; het dempen of 'dichtgooien' van bestaand water is voor hen beslist geen optie.

“HET FEIT DAT WE NU DOOR DE DROOGTE AL GEEN OPPERVLAKTEWATER MEER TOESTAAN IN NIEUWE WONINGBOUWONTWIKKELINGEN, DOET IETS MET JE BIODIVERSITEIT.” – Ambtenaar kleine gemeente

Gemeenten die zelf minder direct aan strategisch waterbeheer doen, verklaren dit door de dominante en cruciale rol van de waterschappen. Omdat grotere wateroppervlakten en vitale beslissingen over bijvoorbeeld het waterpeil onder de wettelijke verantwoordelijkheid van het waterschap vallen, is een goede onderlinge samenwerking voor de gemeenten onmisbaar om de doelen van NHV-artikel 8 te bereiken. Meerdere respondenten lieten ons weten dat ze deze samenwerking waarderen en gaven aan dat zij dankbaar leunen op de specifieke hydrologische expertise van deze institutie.

“DAAR LIGT DE VORMGEVING SOMS OOK NET EVEN NIET BIJ ONS, MAAR BIJ EEN WATERSCHAP. JA, DAAR HEB JE VOORAL IN DE SAMENWERKING WAT TE DOEN.” – Directeur ruimtelijke ontwikkeling middelgrote gemeente

Tegelijkertijd brengt deze afhankelijkheid van een ander overheidsorgaan ook organisatorische complexiteit met zich mee. Een grote gemeente deelde de ervaring dat het afstemmen van ambities niet alleen veel capaciteit en middelen kost, maar soms ook ingewikkeld is omdat waterschappen ook te maken hebben met aanzienlijke financiële tekorten en bezuinigingen. Wanneer een waterschap die cruciale delen van de regionale ecologische infrastructuur beheert onder grote budgettaire druk staat, heeft dat volgens de respondenten onvermijdelijk een weerslag op de kwaliteit en de doorontwikkeling van het groenblauwe netwerk binnen de gemeentegrenzen.

3.5.1 Interpretatie

Wanneer we naar deze bevindingen kijken, legt het waterverhaal een belangrijk aandachtspunt bloot voor de implementatie van NHV-artikel 8: de dynamiek tussen de natuurdoelen op papier en de fysieke, klimatologische realiteit buiten. Doordat gemeenten sterk afhankelijk zijn van het grotere watersysteem, vormt de regionale waterbeschikbaarheid een belangrijke randvoorwaarde voor het halen van de doelen uit artikel 8 van de NHV.

Juist bij water spelen externe krachten waar een gemeente zelf weinig invloed op heeft. Dalende rivierstanden en extreme droogte veranderen de stedelijke ecologie. Als structuren droogvallen, kan de natuur simpelweg niet meer groeien. Tegelijkertijd zorgen extreme piekbuien juist voor acute wateroverlast op straat en overbelasting van het stedelijk groen.

Door deze klimatologische extremen bestaat het risico dat de focus in de praktijk sterk blijft liggen op de puur technische kwantiteit van waterberging. De ecologische kwaliteit van water en groen behoeft daarom extra aandacht om het stedelijke ecosysteem veerkrachtig te houden.

Een uitdaging voor de uitvoering van NHV-artikel 8 is het vasthouden aan de natuurdoelen onder veranderende, extreme weersomstandigheden. Samenwerking tussen gemeente en waterschap is daarvoor cruciaal. Succesvol stedelijk natuurherstel vraagt niet alleen om een strategie voor waterkwantiteit maar ook om een strategie waarin ecologische waterkwaliteit vanaf het begin als een gedeelde en dragende ontwerprichtlijn wordt meegenomen in stedelijke projecten.

3.6 Toekomst van groen en boomkroonbedekking is ongewis en afhankelijk van allerlei factoren

We hebben gemeenten gevraagd naar de risico's van toekomstige groenontwikkeling en de continuïteit van het beleid. Ook zonder expliciet naar de toekomst te vragen gingen de gesprekken vaak over de toekomst, op allerlei aspecten. Hierbij werd gesproken over risico's zoals bomenziekte, over de identiteit van een gemeente en de politieke continuïteit.

“ER ZIJN GEEN MIDDELEN GEKOPPELD AAN VISIES, OOK AL IS HET DOOR DE RAAD. DAT ZIJN NOG BESTUURLIJKE AFWEGINGEN.” – Teamleider stad grote gemeente

Veel gemeenten noemen dat ambitiedocumenten en visies voor groen zijn vastgesteld. Hier zijn in de meeste gevallen nog geen financiële middelen aan gekoppeld, wat de uitvoering tot een vrijblijvende keuze maakt. Het hangt van de politieke wind, de ambtelijke invulling en de ervaren urgentie af hoeveel prioriteit aan groen wordt gegeven. Bij gemeenten horen we hier verschillende dingen over. Een aantal gemeenten geeft aan dat er een vrij stabiel politiek klimaat heerst waarbij progressieve partijen in het college zitten die groen hoog op de agenda hebben staan. Andere gemeenten durven hier geen uitspraken over te doen, zoals in een kleine gemeente: “Er kan altijd een nieuwe politieke wind waaien, en je kan dan niet invullen welke kant het überhaupt zal opgaan” (wethouder kleine gemeente). Ook kan bij beperkte financiële middelen de keuze voor een ander beleidssterrein worden gemaakt: “Ik ben wethouder groen, maar ik bezuinig nog liever op groen dan dat ik moet bezuinigen op het sociaal domein” (wethouder kleine gemeente). Keuzes voor andere beleidsterreinen worden als risico voor toekomstige groenontwikkeling genoemd. Zo gaf een grote gemeente aan dat het een politieke keuze is om bijvoorbeeld toch 5000 woningen extra toe te voegen. Dat kan ten koste gaan van huidig groen.

“GROEN IS ALTIJD EEN KLASSIEKER WAARVAN MENSEN DENKEN DAT ZE EROP KUNNEN BEZUINIGEN. DAT KAN WEL EEN TANDJE MINDER MET DE KAASSCHAAFMETHODE.” – Beleidsadviseur groen middelgrote gemeente

De toekomstige ontwikkeling van met name bomen is afhankelijk van de geschiktheid van de bodem. Gemeenten met veel kleigrond geven aan dat bomen er fantastisch op groeien: “Op de meeste plekken is de bodem hier fantastisch voor de bomen. Een natte kleigrond doet het goed” (ecoloog grote gemeente). Bij gebiedsontwikkelingen kan de bodem voor bomen echter alsnog een uitdaging vormen. Zo geeft een grote gemeente aan dat er bij nieuwe ontwikkelingen een meter zand op de ondergrond wordt geplaatst, waarboven slechts 30 centimeter vruchtbare grond voor bomen wordt geplaatst. Bij deze grote gemeente pleit de betreffende ambtenaar voor 50 centimeter vruchtbare grond bij nieuwe gebiedsontwikkelingen.

Bodemdaling is ook een probleem dat genoemd wordt in meerdere gemeenten. Daarbij wordt aangegeven dat de grond uiteindelijk iedere 40 - 50 jaar moet worden opgehoogd in een wijk, wat veel bomen niet aankunnen. Dit gaat met name ten koste van de kwaliteit van het groen, er vindt dan een soort reset plaats, wordt aangegeven in een grote gemeente.

“WE HEBBEN NET 80 KASTANJEBOMEN VANWEGE ZIEKTE GEKAPT.” – Wethouder kleine gemeente

Hogere temperaturen en soorten die een veranderend klimaat niet aankunnen worden bij veel gemeenten genoemd als risico. Diversifiëring in soorten kan dan helpen. Een ander genoemd probleem is toenemende droogte. Verdroging wordt als uitdaging gezien. Een middelgrote gemeente merkte op dat bomen een tekort aan water hebben door droogte. In deze gemeente geven ze de bomen water. Dit kan met name in de toekomst een probleem vormen wanneer drinkwater schaarser wordt. Ook verzilting wordt als probleem genoemd waarbij bepaalde bomen zout uitslaan. Dan moet nagedacht worden over bomen die beter tegen verzilting kunnen, geeft een middelgrote gemeente aan. Ook ziekten worden in meerdere gemeenten als bedreiging voor de bomenpopulatie genoemd. Een middelgrote gemeente geeft aan dat ze de impact van ziekten proberen te beteugelen door divers te planten.

3.6.1 Interpretatie

Het hangt van politieke keuzes, ambtelijke invulling en ervaren urgentie af in welke mate er geïnvesteerd wordt in groen. Visies en ambitiedocumenten voor groen zijn veelal vastgesteld, maar als er geen budget aan is gekoppeld, wordt de daadwerkelijke uitvoering afhankelijk van welke politieke wind er (later) waait. De maatschappelijke waarde van groen is niet direct zichtbaar op de gemeentelijke begroting. We weten dat groen waarden vertegenwoordigt, zoals een prettige leefomgeving en een betere gezondheid, maar directe financiële baten van groen zijn lastiger te kwantificeren dan bijvoorbeeld gronduitgifte voor woningbouw.

In de fysieke leefomgeving belemmeren verschillende (toekomstige) risico's de realisatie en instandhouding van stedelijk groen en boomkroonbedekking. Bomenziektes kunnen leiden tot uitval van bomen, waardoor boomkroonbedekking afneemt en stedelijke ecosysteemgebieden onder druk komen te staan. Daarnaast beïnvloeden de huidige en toekomstige bodem- en watercondities in gemeenten de haalbaarheid van uitbreiding van groen en boomkroonbedekking.

3.7 Boodschap van gemeenten aan het Rijk

“MAAK HET ZO CONCREET MOGELIJK.” – Ecoloog kleine gemeente

Tijdens de gesprekken zijn veel zorgen en onzekerheden geuit over de invulling en gevolgen van NHV-artikel 8 voor gemeenten. Aan het einde van ieder gesprek is daarom expliciet gevraagd naar welke boodschap de respondenten willen meegeven aan het Rijk en waar behoefte aan is. De meest gehoorde reacties gingen over financiële ondersteuning, heldere landelijke sturing en voldoende instrumentarium om de opgaven uit artikel 8 uitvoerbaar te maken.

“GEEN GELD, GEEN ZWITSERS.” – Wethouder middelgrote gemeente

De meest genoemde behoefte betreft financiële ondersteuning vanuit het Rijk. Op één na noemen alle gemeenten financiële steun vanuit het Rijk voor de uitvoering van de NHV. Gemeenten geven aan dat de opgaven vanuit artikel 8 alleen kunnen worden aangepakt wanneer er voldoende middelen beschikbaar worden gesteld. Dat zou bijvoorbeeld kunnen in de vorm van een doeluitkering vanuit het Rijk, zoals een kleine gemeente oppert.

Naast financiële ondersteuning vragen gemeenten om een duidelijkere landelijke koers met betrekking tot de NHV, en om betere informatievoorziening vanuit het Rijk. Een kleine gemeente vraagt ook om meer duidelijkheid, met name richting bestuurders die, zo blijkt uit meerdere gesprekken, vaak minder goed op de hoogte zijn van de specifieke eisen van artikel 8.

Ook geven gemeenten aan behoefte te hebben aan beter instrumentarium. Een vaker genoemde suggestie is om de doelstellingen te integreren met huidige wet- en regelgeving. Zo noemde een ecoloog uit een kleine gemeente: “In hoeverre kun je in de aanpassing van bestaande regelgeving en instrumenten deze doelen verwerken, zonder dat er te veel nieuwe dingen bijkomen?”

Daarnaast speelt de eerdergenoemde zorg over compensatie tussen gemeenten. Gemeenten willen hier graag duidelijkheid over en maken zich zorgen over een oneerlijke verdeling.

4 Conclusies

Welke uitdagingen zijn er voor gemeenten met betrekking tot de realisatie van NHV-artikel 8? Dit onderzoek naar de implementatie van artikel 8 van de EU-Natuurherstelverordening (NHV) legt een duidelijk spanningsveld bloot tussen ambitie en uitvoerbaarheid. Het antwoord op de hoofdvraag valt uiteen in drie kernthema's: kwaliteit boven kwantiteit, ruimtelijke en financiële knelpunten, en de afhankelijkheid van samenwerking en ondersteuning.

Gemeenten hechten meer waarde aan de ecologische en maatschappelijke kwaliteit van groen dan aan puur kwantitatieve doelen voor het oppervlak aan groen en boomkroonbedekking. Het lokale beleid richt zich merkbaar op biodiversiteit, klimaatadaptatie en een gezonde leefomgeving. Dit is bijvoorbeeld te zien aan ecologisch maaibeheer en de keuze voor meer verschillende boomsoorten. Deze focus sluit aan bij de kern van de NHV: het herstellen van natuur tot veerkrachtige ecosystemen. Tegelijkertijd botst deze kwaliteitsgerichte aanpak met de harde, kwantitatieve eisen van Artikel 8. Dit artikel eist namelijk geen nettoverlies in 2030 en een stijgende trend vanaf 2031. Gemeenten vrezen dat een eenzijdige focus op indicatoren gericht op kwantiteit zorgt voor verkeerde prikkels. Gemeenten die de norm eenmaal hebben gehaald, voelen zich mogelijk vrijgesteld van verdere inspanningen. Daarnaast kan de kwantitatieve benadering voor spanningen zorgen tussen dichtbebouwde en landelijke gemeenten over wie wat moet compenseren.

Deze uitkomsten bevestigen de bevindingen van een eerder onderzoek van het PBL naar de optimale normstelling voor stedelijke natuur. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat een effectieve nationale norm niet uit een kwantitatieve norm (zoals aantal vierkante meters groen) bestaat, maar gebaseerd is op meerdere principes die sturen op lokaal passende natuurinclusieve ontwikkelingen. Uiteindelijk is een dergelijke norm voor het halen van de doelen van artikel 8 en het hoofddoel van de NHV effectiever dan ogenschijnlijk eenvoudige kwantitatieve oppervlakenormen (Veerkamp et al. 2023).

De realisatie van groenambities botst met andere ruimtelijke claims. Ondergronds blijkt de combinatie van de aanleg van kabels en leidingen en de aanplant van bomen erg complex. Dit geldt vooral in binnensteden. Bovengronds krijgen woningbouw en mobiliteit in de praktijk vaak voorrang boven natuur, waardoor groen de sluitpost wordt. Deze ruimtelijke druk gaat hand in hand met een groot tekort aan mensen en middelen. Kleine en middelgrote gemeenten missen vaak ecologische expertise. Grote gemeenten kampen daarnaast met een hoge werkdruk, omdat groen in elk project integraal moet worden meegewogen.

De aankomende gemeentelijke bezuinigingen dreigen – volgens de geïnterviewde ambtenaren en wethouders – bovendien het groendomein als eerste te raken, ook omdat visie en ambitiedocumenten met betrekking tot groen meestal niet vertaald zijn in financiële besluiten. Daarnaast missen gemeenten momenteel de formele instrumenten om dwingend te sturen op de inrichting van private ruimte. Ongeveer twee derde van het stedelijk groen bevindt zich in privétuinen en op bedrijfsterreinen (Van Rijn 2026b). Handhaving op particulier terrein is praktisch onmogelijk, waardoor gemeenten vrijwel volledig afhankelijk zijn van de vrijwillige participatie van bewoners en private partijen.

Een succesvolle implementatie van artikel 8 hangt af van goede samenwerking op meerdere niveaus. Lokaal vraagt dit volgens gemeenten om het doorbreken van ambtelijke silo's tussen groen,

ruimtelijke ordening en waterbeheer. Regionaal achten zij de verbinding met waterschappen onmisbaar. Waterkwaliteit en -beschikbaarheid bepalen immers direct of het groen overleeft. Landelijk stuiten gemeenten echter op onduidelijkheid rond de NHV, specifiek de verwachtingen na 2030. Het Rijk biedt op dit moment nog geen heldere kaders, eenduidige definities of structurele financiële ondersteuning. Dit gebrek aan duidelijkheid remt de uitvoering en dwingt gemeenten tot een afwachtende, voorzichtige koers. Hiervoor moet het Rijk volgens gemeenten snel duidelijke landelijke richtlijnen formuleren en structureel budget vrijmaken.

De uitdaging ligt in het herstellen van de natuur in en rond het stedelijke gebied. Dit vereist bescherming van de huidige natuur en het realiseren van meer een hoogwaardige natuur richting de toekomst. De analyse van de interviews met gemeenten legt de volgende centrale aspecten bloot:

- **Ruimtelijke druk:** Groen botst bovengronds met onder andere woningbouw en mobiliteit, en ondergronds met een overvolle bodem.
- **Klimaat en bodem:** Droogte, ziekten en bodemdaling bedreigen het behoud van bomen.
- **Private ruimte:** Zonder handhavinginstrumenten zijn gemeenten afhankelijk van bewoners en private partijen voor de vergroening van privéterrein.
- **Capaciteit en geld:** Gebrek aan capaciteit en ecologische expertise, hoge werkdruk en ongeborgde budgetten maken het realiseren van vergroening kwetsbaar.
- **Samenwerking en regie:** De uitvoering vraagt om het afbreken van ambtelijke silo's, afstemming met het waterschap en duidelijke rijkskaders.

De kans op het slagen van de NHV wordt vergroot als ruimte voor groen en water vanaf het begin gelijkwaardig wordt meegenomen bij gebiedsontwikkelingen. Gemeenten beschikken in toenemende mate over groenvisies en ambitiedocumenten, maar lopen in de uitvoering tegen twee gescheiden knelpunten aan. Ten eerste is er het financiële risico dat groen zonder rijksbijdragen of geborgde budgetten bij bezuinigingen een sluitpost wordt. Ten tweede speelt het ruimtelijke risico dat groen het fysiek aflegt tegen andere ruimteclaims. Waar het financiële risico vraagt om langdurige beschikbaarheid van middelen, vraagt het ruimtelijke risico om harde normen, regels en randvoorwaarden. De NHV kan fungeren als een instrument om de positie van natuur en groen steviger te verankeren.

Daarmee verschuift de voornaamste uitdaging voor gemeenten bij NHV-artikel 8 van het formuleren van groene ambities naar het daadwerkelijk verankeren daarvan in de fysieke en financiële realiteit van de lokale uitvoering.

Referenties

- Ahern, J., Cilliers, S., & Niemelä, J. (2014). The concept of ecosystem services in adaptive urban planning and design: A framework for supporting innovation. *Landscape and Urban Planning*, 125, 254–259. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2014.01.020>
- Biesbroek, G. R., Termeer, C. J. A. M., Kabat, P., & Klostermann, J. E. M. (2011). Barriers to climate change adaptation in the Netherlands. *Climate Law*, 2(2), 181–199. <https://doi.org/10.3233/CL-2011-033>
- Buijs, A. E., Mattijssen, T. J., Van der Jagt, A. P., Ambrose-Oji, B., Andersson, E., Elands, B. H., & Steen Møller, M. (2016). Active citizenship for urban green infrastructure: Fostering the diversity and dynamics of citizen contributions through mosaic governance. *Current Opinion in Environmental Sustainability*, 22, 1–6. <https://doi.org/10.1016/j.cosust.2017.01.002>
- CBS (2025) Gebieden in Nederland 2025. <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/86059NED>
- Charmaz, K. (2014). *Constructing grounded theory* (2nd ed.). SAGE Publications.
- Corbin, J., & Strauss, A. (2015). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory* (4th ed.). SAGE Publications.
- EU (2025). Verordening (EU) 2024/1991 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2024 inzake natuurherstel en tot wijziging van Verordening (EU) 2022/869, [Verordening - EU - 2024/1991 - EN - EUR-Lex](#).
- Filatova, T. (2021). Market-based transitions to climate change adaptation: Costs, path-dependency, and lock-ins in urban socio-ecological systems. *Environmental Science & Policy*, 124, 112–124. <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2021.06.009>
- Flyvbjerg, B. (2006). Five misunderstandings about case-study research. *Qualitative Inquiry*, 12(2), 219–245. <https://doi.org/10.1177/1077800405284363>
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research & evaluation methods: Integrating theory and practice* (4th ed.). SAGE Publications.
- Veerkamp, C., M. Schoolenberg, F. van Rijn & T. Dassen PBL (2023). Natuur in en om de stad: Van een groene ambitie naar hoogwaardige natuur in en om de stad, Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving.
- Rekenkamer Den Haag (2025). Koers op groen: Onderzoek naar het beleid voor de ontwikkeling van het groen in de stad.
- Rekenkamer Metropool Amsterdam (2021). Groen in de stad: Onderzoeksrapport.
- Rekenkamer Rotterdam (2024). Zorg voor Groen: Onderzoek naar groene buitenruimte.
- Rekenkamer Utrecht (2024). Vergroening, van droom naar daad: Een onderzoek naar de uitvoering van het openbaar groenbeleid in de gemeente Utrecht.
- Rijn, van F., M. Sluiter, M. Spoon & W. Hoge (2026). Stedelijke ecosystemen en nulmeting groen. Basis voor implementatie van artikel 8 van de Natuurherstelverordening, Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving.
- Rijn, van F., M. Sluiter, M. Spoon & W. Hoge (2026a). Monitoring groen en boomkronen. Monitoring voor artikel 8 van de Natuurherstelverordening, Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving.
- Rijn, van F., M. Sluiter, M. Spoon & W. Hoge (2026b). Definitieve Nulmeting Groen, Den Haag:

Planbureau voor de Leefomgeving.

VRO (2025). Brief betreft: Beleidsonderzoek en -advies artikel 8. Ref. 2025-0000438656, Den Haag:
Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke ordening.

Bijlage

Verzoek VRO

Datum: 17 april 2025

Betreft: Beleidsonderzoek en -advies artikel 8

Referentie: 2025-0000249767

Geachte heer Hekkert, beste Marko,

Sinds 18 augustus 2024 is de Natuurherstelverordening (hierna: NHV) van kracht. De Europese NHV verplicht lidstaten om zich in te zetten voor het natuurherstel van verschillende typen ecosystemen. De NHV vraagt lidstaten om uiterlijk 1 september 2026 een concept natuurplan aan te leveren bij de Europese Commissie. Uiterlijk 1 september 2027 moet een definitief natuurplan worden aangeleverd. De NHV stelt dat de Lidstaten op basis van het best beschikbare wetenschappelijke bewijs het natuurplan opstellen.

Een van de typen ecosystemen is het stedelijke ecosysteem, zoals beschreven in artikel 8 van de verordening. Het ministerie van LWN is eerstverantwoordelijk voor de gehele implementatie van de verordening; het ministerie van VRO trekt daarbij het voorgenoemde artikel 8 over stedelijke ecosystemengebieden. Totstandkoming van de implementatie van dit artikel vraagt diverse beleidsmatige keuzes binnen de ruimte die de verordening biedt. Om deze keuzes goed te kunnen onderbouwen, verzoek ik met bijgaande het Planbureau voor de Leefomgeving diverse onderzoeken uit te voeren en adviezen op te stellen t.b.v. de totstandkoming van beleidsvoorstellen.

Om op een goede manier invulling te geven aan dit natuurplan moeten keuzes gemaakt worden over:

- de afbakening van stedelijke ecosystemen;
- de beschikbare en de te gebruiken data voor het komen tot een beeld van huidige omvang van stedelijke groene ruimte en stedelijke boomkroonbedekking binnen deze stedelijke ecosystemen (de zgn. basislijn) - het gaat hierbij zowel om monitoring in oppervlakte als ook vraagstukken rond monitoring van verticaal groen - dit laatste is des te relevanter in een land waarin de ruimte schaars en ruimtedruk hoog is met de verwachte groei van bevolking en ruimte die dit vraagt;
- de vormgeving van structurele monitoring van genoemde indicatoren.

Op dit moment is er te weinig inzicht om voorgenoemde keuzes goed af te kunnen wegen. Daarom heeft VRO behoefte aan een onderzoek en advies dat de verschillende onderdelen uit artikel 8 en de consequenties van te maken keuzes in beeld brengt. De benodigde onderzoeken zijn gericht op het komen tot het natuurplan en omvat niet het structureel monitoren van artikel 8 zelf na oplevering van het natuurplan.

Uitgangspunten bij onderstaande onderzoeken zijn de definities en artikelen uit de NHV. Deze bepalen enerzijds wat wordt verstaan onder stedelijke groene ruimte en stedelijke boomkroonbedekking. Anderzijds laat de NHV keuzeruimte aan de lidstaten wat zij (binnen bepaalde opties) beschouwen als stedelijke ecosysteemgebieden, of en welke aanvullende data zij willen benutten voor monitoring, of zij stedelijke ecosysteemgebieden willen samenvoegen en of zij een deel van deze gebieden die aan bepaalde voorwaarden voldoen wil uitsluiten voor de periode t/m 2030.

Contacten tussen VRO en PBL zijn afgelopen maanden in aanloop naar dit verzoek reeds gelegd met de sector ROL (Frank van Rijn). Hieruit is gebleken dat er inhoudelijke samenhang is met het programma SRO (Samenhangende ruimtelijke ontwikkeling).

Gewenst is een eindproduct dat antwoord geeft op de onderstaande onderzoeksvragen:

- Allereerst een onderzoek met een advies over:
 - Wat zijn de opties voor het afbakenen van stedelijke ecosystemen conform de NHV en welke inhoudelijke, organisatorische en beleidsmatige voor- en nadelen en aandachtspunten komen hierbij kijken? Welk beeld van aandeel stedelijk groen en stedelijke boomkroonbedekking ontstaat er per afbakening, gebaseerd op Copernicus LMS data, en wat zijn de gevolgen per afbakeningen voor de stedelijke groen opgave tot 2030 en na 2030?
 - Welke opties zijn er voor het samenvoegen van stedelijke ecosystemen, welk beeld van aandeel stedelijk groen en stedelijke boomkroonbedekking ontstaat er bij samenvoegen, gebaseerd op Copernicus LMS data en wat zijn gevolgen hiervan voor de stedelijke groenopgave tot 2030 en na 2030?
 - Welke voor- en nadelen zijn er bij samenvoeging van stedelijke ecosystemen en waar lijkt samenvoeging wel en niet logisch, mede in het licht van bestaande interbestuurlijke en regionale samenwerkingen?
 - Gericht op de periode t/m Q2 2025.
- Onderzoeksvragen die leiden tot iteratie van resultaten uit bovenstaande onderzoeksvragen volgend vanaf Q2 2025.
 - Welke aanvullende databronnen zijn op nationale schaal in potentie te benutten voor de monitoring van de indicatoren stedelijke groene ruimte en stedelijke boomkroonbedekking, die aansluiten bij de vereisten van de NHV? Hoe zou gebruik van betreffende databronnen de zgn. basislijn op basis van Copernicus LMS veranderen?
 - Welke aandachtspunten, voor- en nadelen zijn er bij de in kaart gebrachte opties voor aanvullend te benutten data en data bronnen?
 - Specifiek is daarbij de vraag hoe verticaal groen (gevelgroen, groen op balkons en andere infra) gemonitord zou kunnen worden? In overleg met uw collega's lijkt een separaat onderzoekstraject met andere kennisinstellingen hiervoor benodigd.
 - Welke afspraken zijn benodigd om betreffende data en informatie structureel te kunnen benutten voor monitoring van de ontwikkelingen rond NHV artikel 8.
 - Wat zijn de te verwachten ontwikkelingen in stedelijk groen en stedelijke boomkroonbedekking o.b.v. ruimtelijk beleid van gemeenten, provincies en Rijk waarbinnen een stedelijke ecosystemen kan vallen? Dit mede in het licht van voorziene ontwikkelingen gezien toenemende bevolkingsomvang.

VRO zal daarbij mede zorgdragen voor een inventarisatie van volgens haar relevante te onderzoeken aanvullende databronnen en initiatieven, mede op basis van haar betrokkenheid bij de basisregistraties en monitoring landschap en eerder onderzoek.

Op basis van bovenstaande en de reeds gevoerde gesprekken met uw collega's ontvangen we graag een voorstel met verwachte invulling van benodigde werkzaamheden en daarvoor benodigde (extra) capaciteit en middelen voor inzet, kennisopbouw, benodigde aanschaf van data etc.

Op basis hiervan kunnen we de samenwerking formaliseren. Dit is onder voorbehoud van beschikbaar komen van middelen op de begroting van VRO. Benodigde middelen komen naar verwachting per voorjaarsbesluitvorming beschikbaar vanuit de door LWN reeds beschikbaar gestelde middelen voor de totstandkoming van het natuurplan. Planning van het geheel is in overleg nader te bepalen, mede afhankelijk van de planning van totstandkoming van het Natuurplan als geheel onder regie van het ministerie van LNV.

Voor nadere toelichting en contact kunnen u en uw collega's terecht bij Jasper van der Woude (programmamanager Groen in en om de Stad/trekker artikel 8 - jasper.woude@minbzk.nl). Vanuit VRO zijn MT-leden Regina Oosting en Paola Huiding betrokken. Zij maken t.z.t. graag kennis met de voor deze onderzoeken relevante MT-leden aan PBL-zijde.

Hoogachtend, Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,

Marjolein Jansen,
Directeur-generaal Ruimtelijke Ordening